

MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING

Undervisning i dansk af danske børn bosat i udlandet

**Undervisning
i dansk af
danske
børn bosat i
udlandet**

Titel: Undervisning i dansk af danske børn bosat i udlandet

Noter: Publikationen findes kun i elektronisk udgave

Udgiver: Ministeriet for Børn og Undervisning

Institution: Ministeriet for Børn og Undervisning

Copyright: Ministeriet for Børn og Undervisning

Artikelredaktør: Ministeriet for Børn og Undervisning, Afdelingen for Børn og Grundskole, Kontor for Børn og Folkeskole

Serieredaktion, korrektur og produktion: Werner Hedegaard, Ministeriet for Børn og Undervisning, Kommunikationssekretariatet

Andre bidragydere: Ole Schwander (grafisk tilrettelægning, forside), Colourbox (fotos), Jakob Dall (fotos), Phoenix Design Aid A/S (web)

Emneord: danskundervisning, danske børn i udlandet, folkeskolen, Fælles Mål

Resumé: Publikationen giver råd og vejledning om, hvordan danske forældre bosat i udlandet kan arbejde med at bevare og videreudvikle deres børns danske sprog under udlandsophold

Sprog: Dansk

URL: www.uvm.dk/danskiudlandet

Den elektronisk udgaves ISBN: 978-87-603-2939-5

Pris for den elektroniske udgave: 0 DKK

Bestillingsnummer: Publikationen findes kun i elektronisk format

Version: 1.0

Versionsdato: 2012-03-28

Publikationsstandard nummer: 2,0

Formater: html, pdf, jpg

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til Kommunikationssekretariatet i Ministeriet for Børn og Undervisning, telefon 33 92 52 23 eller e-mail: pub@uvm.dk

Indhold

1.	Indledning	5
2.	Med danske børn i udlandet	6
	Når I flytter ud	6
	Skolevalg i udlandet	6
	Hvis I skal ud i få eller mange år	6
	Når I kommer hjem	8
3.	Mål for folkeskolens undervisning i dansk	9
	Fagformål	9
	Centrale kundskabs- og færdighedsområder	9
4.	Mål og rammer for hjemmeundervisning i dansk	11
5.	Hvad kan man undervise i?	12
	Børnehaveklassen	12
	Ord- og begrebsudvikling	12
	Fortælling og oplæsning	12
	Dialogisk oplæsning	12
	Det skrevne sprog	12
	Tidlig læsning	12
	1.-2. klassesettrin	13
	3.-6. klassesettrin	14
	7.-10. klassesettrin	15
	Generelle emner, som bør tages op i hjemmeundervisningen	16
6.	Valg af undervisningsmaterialer	17
	Centre for Undervisningsmidler (CFU)	17
	EMU - Danmarks undervisningsportal	17
	Biblioteket	17
	Center for børnelitteratur	17
	Skolen	17
	Ministeriet for Børn og Undervisning	17
7.	Fjernundervisning	18
	Førskolestimulering	18
	Fjernundervisning	18
	Den Danske Sommerskole	19
8.	Vejledning og valg af ungdomsuddannelse	20
	Vejledning	20
	Erhvervsuddannelserne	20
	De gymnasiale uddannelser	20
	Individuelt tilrettelagte uddannelsesforløb	20

---

1. Indledning

Der er en voksende mobilitet inden for en lang række arbejdsområder, og mange danskere arbejder i internationale firmaer og organisationer. Der er derfor en del danske børn i den undervisningspligtige alder, som flytter til udlandet med deres forældre og forlader den danske folkeskole.

Ophold i udlandet kan udvide et barns horisont og kompetencer. De danske børn kan for eksempel have stor fordel af at kende et andet lands kultur indefra. De kan udnytte, at de behersker et andet sprog ved siden af det danske, måske i det videre uddannelsesforløb, måske på længere sigt i deres arbejdsliv.

Der er kun få steder i udlandet, hvor det er muligt at give et skoletilbud med undervisning i dansk. De fleste danske børn bosat i udlandet får som følge heraf ikke undervisning i dansk som en del af deres skolegang. Længere ophold kan derfor betyde, at barnets danske sprog svækkes. Det kan betyde, at barnet kan have svært ved at komme tilbage og påbegynde en uddannelse.

Undervisning i dansk klæder barnet eller den unge på til at kunne komme hjem til Danmark og fortsætte sin skolegang eller gå i gang med en uddannelse. Danskundervisningen kan også styrke barnets følelse af at være dansk.

Selv om der tales dansk i hjemmet, er det vigtigt, at det suppleres med konkret danskundervisning – både mundtligt og skriftligt – som sikrer, at barnet får videreudviklet og nuanceret det danske sprog.

Denne publikation har derfor til formål at give forældrene råd og vejledning om, hvordan man bevidst arbejder med at bevare og videreudvikle børnenes danske sprog med henblik på at lette overgangen, når familien vender tilbage til Danmark, og børnene igen skal ind i folkeskolen, påbegynde en ungdomsuddannelse eller i gang med en videregående uddannelse.

Målgruppen for publikationen er forældre, der sætter deres børn i en skole i udlandet, men som ønsker at supplere denne undervisning med faget dansk, og forældre, som selv påtager sig at undervise deres børn i udlandet.

---

2. Med danske børn i udlandet

I Danmark har vi undervisningspligt, men den gælder kun for børn, der bor eller opholder sig i Danmark. Hvis man som forældre vælger at tage ophold i udlandet med sine børn, gælder det pågældende lands lokale regler om skole-/undervisningspligt.

For at hjælpe forældre, som ønsker at støtte deres barns undervisning i det danske sprog under opholdet i udlandet, yder Ministeriet for Børn og Undervisning tilskud til foreningen Danes Worldwide, der blandt andet tilbyder fjernundervisning for børn i udlandet. Foreningen og dens aktiviteter er beskrevet nærmere i kapitel 7.

Den danske stat yder herudover ikke direkte økonomisk støtte, mens børnene bor i udlandet.

Når I flytter ud

Inden afrejsen til udlandet er det vigtigt at gøre sig klart, hvilke muligheder der er for undervisning af børn i den skolepligtige alder i det land, man rejser til. Uanset hvilken løsning der er mest hensigtsmæssig, er der nogle punkter, man bør være opmærksom på inden afrejsen.

Skolevalg i udlandet

Forældre har som regel flere muligheder at vælge imellem under et kortere eller længere ophold i udlandet. Børnene kan for eksempel blive undervist:

- i en offentlig skole i det pågældende land
- i en privat skole i det pågældende land
- i en privat dansk skole i det pågældende land
- i en kostskole i Danmark
- hjemme hos forældrene – hvilket kan være den eneste udvej for de familier, der bor isoleret.

Der er få danske skoler eller skoleafdelinger uden for landets grænser. Hovedparten af de danske forældre, der opholder sig i længere tid i udlandet, gør brug af opholdslandets skoler. Der vælges af sproglige grunde ofte en international, engelsksproget skole.

Ministeriet for Børn og Undervisning har ikke oversigter over andre landes skoler, hverken offentlige eller private.

Det anbefales at tage kontakt til det pågældende lands undervisningsministerium eller den danske ambassade for at få et overblik over mulighederne.

På Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside findes link til de fleste landes undervisningsministerier: <http://www.uvm.dk/Om-os/Ministeriet/Undervisningsministerier-i-andre-lande>

Danmark er medlem af fællesskabet om Europaskolerne. Skolerne skal først og fremmest tilgodesee børn af EU-ansatte, men alle kan søge om optagelse på skolerne. På Europaskolerne i Bruxelles og Luxembourg er der oprettet danske afdelinger med danske lærere. Her undervises de danske børn efter en læseplan for faget dansk, som ligger tæt op ad de faglige mål og indholdsbeskrivelser, der er gældende i den danske folkeskole. Læseplanerne for de andre fag er fælles for alle lande. Der findes også Europaskoler i Mol (Belgien), Bergen (Holland), Alicante (Spanien), Varese (Italien), Culham (England) og i Frankfurt, München og Karlsruhe (Tyskland). Der findes p.t. ingen danske afdelinger på disse skoler.

Der findes danske kostskoler, som er specielt beregnede for danske børn, som kommer hjem fra længere ophold i udlandet, men disse skoler har kun få hundrede elever i alt. Der er i Danmark kun i begrænset omfang tradition for undervisning på kostskoler.

Denne publikation har hovedsageligt interesse for forældre, som sætter deres børn i en skole i opholdslandet, og som ønsker at supplere denne undervisning med faget dansk, og for de forældre, som selv påtager sig at undervise deres børn.

Hvis I skal ud i få eller mange år

Skolegang i udlandet medfører en række overvejelser, man som forældre må gøre sig. Det er vigtigt at holde sig for øje, hvilke udfordringer et ophold i udlandet medfører for barnet. Samtidig skal man inden afrejse gøre sig klart, hvilke krav der stilles til barnet om kendskab til det danske sprog og danske forhold, når man vender hjem til Danmark. Gør man som forældre det, øger man barnets og den unges muligheder for at få stort udbytte af opholdet i udlandet.

De overvejelser, man som forældre bør gøre sig, afhænger af, hvor længe man forventer at opholde sig i udlandet.

Ved få års ophold i udlandet er målsætningen for forældrene ofte, at barnet kan vende tilbage til sin tidligere skole og fortsætte i samme klasse med de gamle kammerater og lærere, uden at udlandsopholdet opfattes som en afbrydelse i det, som hjemme blev betragtet som en normal skolegang. Det er der ofte ingen problemer i. Her er det vigtigt, at man som forældre inden udrejse følger op på, hvilken undervisning der er planlagt på skolen under udlandsopholdet, så man kan sørge for den bedst mulige kontinuitet i skolegangen for barnet. I Danmark er der ikke noget lovkrav om, at lærerne skal udarbejde årsplaner for undervisningen, men på langt de fleste skoler gør man brug af årsplaner som planlægningsværktøj. Som forældre kan man tale med sit barns lærere om at få kopi af disse årsplaner. Man vil også kunne bruge sit barns elevplan. I elevplanen skal lærerne opstille læringsmål for den kommende periode, og man vil samtidig kunne indgå aftaler om, hvordan man som forældre kan medvirke til at nå de opstillede mål.

Det er en god idé at holde kontakten til klassen. Det hjælper barnet med at følge med i, hvad klassekammeraterne oplever, og fortsat være en del af klassefællesskabet. Kontakt med klassen kan føre til gensidig inspiration. For mange klasser kan det være et frisk pust at modtage breve fra et fremmed land, og læreren kan tage udgangspunkt i den viden og de erfaringer, det pågældende barn kommer med, i tilrettelæggelsen af undervisningen.

Ved mange års ophold i udlandet er det vigtigt at bevare og videreudvikle barnets danske tale- og skriftsprog, så den unge ved hjemkomsten kan få en uddannelse og senere et arbejde i Danmark.

Det er ikke vigtigt at lære bestemte ting på bestemte tidspunkter, men den unge skal ved afslutningen af grundskolen (o. til 9. klasse) være i besiddelse af de grundlæggende kompetencer, som der er krav om for at blive optaget på en ungdomsuddannelse. Ved læsning af slut- og trinmålene for de enkelte fag i folkeskolen kan man som forældre få et overblik over de kundskaber og færdigheder, som undervisningen skal lede frem

mod, at eleverne har tilegnet sig. Man finder slut- og trinmålene i Fælles Mål 2009 for hvert fag på Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside:
<http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Folkeskolen/Faelles-Maal>

I den forbindelse er det vigtigt, at den unge, ud over kendskab til det danske sprog, også opnår en generel viden om danske samfundsmæssige og kulturelle forhold. Især skal den unge kende til og respektere samfundets demokratiske spilleregler og grundværdier, herunder hovedtrækkene i grundlovens bestemmelser om styreform i Danmark. I slutmålene for samfundsfag og kristendomskundskab efter 9. klassetrin står beskrevet, hvad der i øvrigt forventes, at den unge kender til vedrørende det danske samfunds kulturelle værdigrundlag.

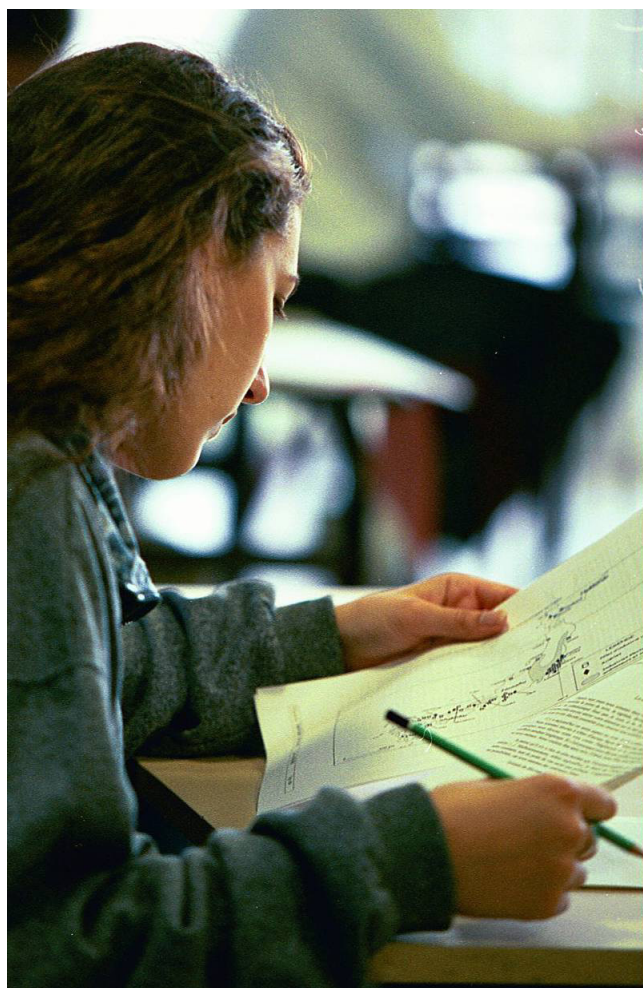
Når I kommer hjem

Når et barn i den undervisningspligtige alder vender tilbage til Danmark, indplaceres barnet på et klassetrin i skolen efter en konkret vurdering. Vurderingen tager overvejende udgangspunkt i barnets alder. Hvis det vurderes, at barnet har behov for støtte, kan der i fornødent omfang suppleres med undervisning eller anden faglig støtte.

Skolegangen for undervisningspligtige børn bør påbegyndes snarest muligt efter hjemkomst. Der kan dog være årsager til, at der er en overgangsperiode efter hjemkomsten, hvor barnet vanskeligt kan påbegynde skolegangen. Det kan for eksempel være, hvis der er manglende afklaring af, hvor familien skal bo. I givet tilfælde kan barnet undervises i hjemmet eller eventuelt midlertidigt indskrives i den lokale folkeskole.

Kravene til undervisning i hjemmet findes i bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler mv., kapitel 8.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=139500>

Den sproglige forståelse kan være svær at indhente med det samme efter bare nogle års udlandsophold, og det er vigtigt, at barnet ikke føler, at overgangen er for brat. Tidligere udsendte har givet udtryk for, at det er af stor betydning for barnet, at man ikke forcerer aktiviteterne den første tid i Danmark. Erfaringer viser, at det ikke

har negativ betydning, at barnet aldersmæssigt taber et år i skolen.

Unge, som vender hjem efter at have afsluttet grundskolen i et fremmed land, og som ønsker at fortsætte i en ungdomsuddannelse i Danmark, vil ofte være et år yngre end de herboende elever, som påbegynder en ungdomsuddannelse. Det kan derfor være en overvejelse værd, om det er hensigtsmæssigt, at barnet tager et ekstra år i folkeskolens 9. eller 10. klasse, før det begynder i en ungdomsuddannelse.

Et sådant år giver mulighed for en rolig akklimatisering til danske forhold og for at samle sproglige nuancer op, og det kan lette overgangen socialt, at den unge er sammen med jævnaldrende kammerater.

3. Mål for folkeskolens undervisning i dansk

I Danmark er der fælles nationale mål for, hvad undervisningen skal lede frem mod. De nationale mål er beskrevet i Fælles Mål 2009-faghæfterne, der indeholder alle centralt udarbejdede bindende og vejledende tekster for hvert af folkeskolens fag og obligatoriske emner. Faghæfterne kan findes på den særlige Fælles Mål-hjemmeside: www.uvm.dk/fmo9

De nationale mål i faget dansk er beskrevet i faghæfte 1.

Der undervises i dansk på alle klassetrin (0.-10. klasse). I Fælles Mål 2009 for dansk findes der følgende faglige tekster:

- Fagformål
- Slutmål (centrale kundskabs- og færdighedsområder) – efter 9. og 10. klassetrin
- Trinmål – efter 2., 4., 6. og 9. klassetrin
- Læseplan – inddelt i forløb for 1.-2., 3.-4., 5.-6., 7.-9. og 10. klassetrin
- Undervisningsvejledning.

Fagformål

Formålet med undervisningen i faget dansk er at fremme elevernes oplevelse og forståelse af sprog, litteratur og andre udtryksformer som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsesevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Stk. 2. Undervisningen skal fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Undervisningen skal styrke elevernes beherskelse af sproget og udvikle en åben og analytisk indstilling til samtidens og andre perioders og kulturers udtryksformer. Undervisningen skal udvikle elevernes udtryks- og læseglæde og kvalificere deres indlevelse og indsigt i sprog, litteratur og andre udtryksformer.

Stk. 3. Undervisningen skal give eleverne adgang til de skandinaviske sprog og det nordiske kulturfællesskab.

Fagformålet er altså udtryk for det overordnede mål for undervisningen i faget dansk.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er beskrevet under følgende hovedoverskrifter:

- Det talte sprog (lytte og tale)
- Det skrevne sprog (læse og skrive)
- Sprog, litteratur og kommunikation.

Kernen i faget er dansk sprog og litteratur. Dansk er et dannelsesfag, hvor de grundlæggende kundskaber og færdigheder skal udvikles som en helhed gennem hele skoleforløbet både i faget dansk, og når dansk indgår i tværgående emner og problemstillinger.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er grundlaget for tilrettelæggelsen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen, således at eleverne kan

- forstå at udtrykke sig sikkert og varieret og eksperimentere med og argumentere om sprog, tekster og andre udtryksformer
- tilegne sig kundskaber om dansk sprog, tekster og andre udtryksformer i forskellige kommunikationssituationer og i trykte, elektroniske og andre medier
- opnå kundskaber om samspillet mellem udtryk og indhold, mellem sprog og tekster og om kommunikation
- opleve og forstå, at sproget, teksterne og de andre udtryksformer har betydning for den personlige, sociale og kulturelle identitet.

Slutmålene er udtryk for de kundskaber og færdigheder, som undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig inden for det talte sprog og det skrevne sprog samt sprog, litteratur og kommunikation efter 9. klasse.

Trinmålene er udtryk for de kundskaber og færdigheder, som undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig efter henholdsvis 2. klasse, 4. klasse, 6. klasse og 9. klasse.

I 9. klasse er der altså både trinmål og de overordnede slutmål som afslutning på hele forløbet.

Med udgangspunkt i trin- og slutmål opstiller man læringsmål for den enkelte elev, det vil sige konkrete mål for, hvad den enkelte elev forventes at opnå inden for en given periode.

I læseplanen er der en angivelse af de aktiviteter, som eleverne skal arbejde med, og der er også en angivelse af, hvilke materialer der kan inddrages.

Efter 1.-2. klassetrin skal eleverne for eksempel arbejde med at bruge enkle læseforståelsesstrategier som at kunne forudsige tekstens indhold ud fra overskrift og illustrationer, stille spørgsmål til teksten og genfortælle tekstens indhold (aktivitet).

Og undervisningen skal især omfatte nyere og ældre børnelitteratur, for eksempel billedbøger, historier, eventyr, sagn og myter, sange og salmer, rim og remser (materialer).

Undervisningsvejledningen giver en mængde ideer til, hvordan man kan gribe undervisningen an. I forhold til læseforståelsesstrategier forklarer vejledningen for eksempel:

Læseforståelsesstrategier kan læres. Strategierne kan inddeles i fire hovedstrategier:

- hukommelsesstrategier
- organiseringsstrategier
- elaboreringsstrategier
- overvågningsstrategier.

Strategierne uddybes og forklares i undervisningsvejledningen (side 38-40).

---

4. Mål og rammer for hjemmeundervisning i dansk

Langt de fleste af de forældre, der skal til at hjemmeundervise deres børn i et fremmed land, har aldrig prøvet at undervise før. Det kan være til stor nytte og inspiration, hvis man kan få lov til at overvære undervisningen og eventuelt "hjælpe til" i barnets klasse i en periode før afrejsen. Man kan på den måde få indblik i nogle af de metoder, man anvender i danskundervisningen i dag.

Det er oplagt at lave aftaler med familie og venner samt barnets bedste legekammerater om at holde løbende kontakt. Går barnet i forvejen i skole, vil en forbindelse til den gamle klasse og lærer også kunne blive til stor gavn og fornøjelse. Man kan i den forbindelse med fordel gøre brug af muligheden for at sende e-mails, chatte og tale sammen (for eksempel via Skype) og udveksle billeder, film og video over internettet.

Hvis familien holder ferie i Danmark, og ferien ligger på et tidspunkt, hvor den danske skole ikke holder fri, kan barnet både sprogligt og socialt have stort udbytte af at besøge klassen og eventuelt følge undervisningen i en periode.

Målet med hjemmeundervisningen i dansk under et udlandsophold må være, at børnene gennem arbejdet med sproget får viden, færdigheder og oplevelser, som ikke alene sætter dem i stand til at fungere i deres nuværende situation, men som også giver dem et grundlag for at komme hjem og fungere i det danske samfund igen.

For danske børn i udlandet kan arbejdet med at nå dette mål for hjemmeundervisning i dansk støttes på mange forskellige måder, blandt andet ved at man benytter sig af det omgivende miljø.

Når man skal undervise sine egne børn, får man en enestående chance for udefra at opleve og betragte den kulturbaggrund, man selv er en del af, og som det danske samfund bygger på. Man får endda muligheden for at sætte den i forhold til alt det fremmede, man samtidig møder.

Som underviser af børn, der er taget ud af deres hjemlige danske skolesammenhæng, må man først og fremmest prøve at finde ud af, hvilke interesser og forudsætninger det enkelte barn har. Ud fra dette kan man lægge

Når man skal undervise sine egne børn, får man en enestående chance for udefra at opleve og betragte den kulturbaggrund, man selv er en del af, og som det danske samfund bygger på.

strategien for, hvilke områder det vil være naturligt først og fremmest at beskæftige sig med i undervisningen.

Når undervisningen skal tilrettelægges, må man gøre sig klart, hvor megen tid det vil være realistisk at afsætte til det systematiske arbejde med dansk. I den danske folkeskole har næsten alle børn mindst seks timer om ugen i selve faget. Men derudover anvendes dansk jo i mange andre sammenhænge i andre fag. I udlandet vil det nok være rimeligt at bruge en times tid daglig på den egentlige danskundervisning. Men også forældre, som selv har en læreruddannelse, har måttet erkende, at det kan være vanskeligt at overholde den daglige dansktime, når mange nye og anderledes gøremål trænger sig på i dagligdagen. Også forældrene må jo vænne sig til nye omgivelser og en ny arbejdssituation, og det kan derfor være vanskeligt i begyndelsen at have overskud til også at være en mere systematisk underviser.

Alligevel må det anbefales, at forældrene lige fra begyndelsen af udlandsopholdet afsætter en fast tid på dagen til hjemmeundervisningen og gør alt for at overholde den tidsplan, de har sat. Det vil hjælpe både børnene og forældrene selv til at kunne skelne imellem, hvornår en situation er "skole", og hvornår den er for eksempel "hjem og hygge".

I det følgende foreslås et indhold for hjemmeundervisningen, som både vil være overkommeligt for underviseren, og som vil kunne motivere barnet til at arbejde med det danske.

5. Hvad kan man undervise i?

Børnehaveklassen

Undervisningen i dansk sprog i børnehaveklassen omfatter det talte sprog og det skrevne sprog. De fleste 5-6-årige børn, der begynder i børnehaveklassen, har allerede et velfungerende talesprog. Også skriftsproget har de fleste børn erfaringer med, dels fra oplæsning af de voksne, dels fra egne eksperimenter med at skrive og læse.

Ord- og begrebsudvikling

Der er betydelige forskelle i antallet af ord, som de 5-6-årige børn forstår og anvender. Et velfungerende ordforråd har betydning for børnenes sproglige, herunder også deres skriftsproglige, og faglige udvikling. Derfor har børnene brug for en varieret adgang til ord og erfaringer med, hvordan ord bruges, og hvad de betyder. Både gennem førstehåndserfaringer, hvor børnene støttes i at kunne fortælle og sætte ord på det, de ser, oplever og tænker, og ved, at de hører og selv anvender ordene i forbindelse med mundtlige og skriftlige tekster. Når nye og ukendte ord sættes ind i kendte sammenhænge og knyttes til erfaring og tidligere indhentet viden, bliver børnenes ordforråd udvidet. Ord huskes lettere, når de associeres med et bredt register af betydninger.

Børnene skal desuden have anledning til at tale om sprog, undre sig over og eksperimentere med sproget. Herved udvikles både ordforråd, sprogbrug og sproglig bevidsthed. Er barnet tosproget, kan denne bevidsthed udbygges ved at tale om forskelle og ligheder mellem sprogene.

Fortælling og oplæsning

Der tages udgangspunkt i emner og temaer, som optager børnene, og som stimulerer deres lyst og glæde ved at lytte opmærksomt. Oplæsning og fortælling skal fremme børnenes engagement, nysgerrighed, undren, meddigtning og spørgelyst, og børnene skal selv have mulighed for at fortælle, fabulere og genfortælle med anvendelse af forskellige udtryksformer, for eksempel sprog, gestik, mimik, drama og brug af billeder og tegn. Ved oplæsning skal børnene have mulighed for at veksle mellem at lytte og kigge med. Herved stifter de bekendtskab med skriftens karakteristika og får viden om, at det er skriften i bogen, der bærer budskabet.

Dialogisk oplæsning

Dialogisk oplæsning er en måde at læse med børn på, hvor den voksne inddrager barnet som medlæser i teksten. Ved at involvere barnet aktivt i oplæsningen af billedbøger kan barnet være aktiv medfortæller af bogen, og gennem åbne og uddybende spørgsmål kan den voksne opmuntre barnet til at bruge sproget og udfordre det til at fortælle mere.
<http://pub.uvm.dk/2009/skolestart/pdf/bilag/Grbil5.pdf>

Det skrevne sprog

Forskning har vist, at læsning og skrivning gensidigt støtter hinanden. Gennem tidlig skrivning leger barnet med skriftlige symboler, som det bruger til at udtrykke ord og meninger. Når barnet opfordres til at skrive huskelister, ønskesedler, opskrifter, breve, invitationer, historier m.m., som det selv efterfølgende tolker og "læser", udvikler det efterhånden et funktionelt bogstavkendskab.

Tidlig læsning

Børnene tilskyndes lige fra begyndelsen af børnehaveklassen til at lege sig ind i rollen som læser ved at eksperimentere med "at læse" for sig selv eller andre – såkaldt *legelæsning*. På denne måde kan de "læse" bøger, de kender godt – for eksempel fordi de har hørt dem utallige gange og kan huske dem udenad – og de fortæller bogens indhold med egne ord. På det efterfølgende læsetrin læser barnet kendte ordbilleder, for eksempel LEGO, TOYS"R"US, IKEA, deres eget navn og andre vigtige personers navne. Herved hjælpes børnene til at forstå, at skrift har betydning.

På det næste læseudviklingstrin – *det alfabetiske* – forstår barnet koblingen mellem bogstavets navn og lyd. I begyndelsen vil den alfabetiske læsning ofte have præg af gætteleg, og barnet gætter sig til større eller mindre dele af ordet. Der er på dansk udgivet mange små, meget letlæste bøger, skrevet i et enkelt sprog med mange gentagelser og gode illustrationer, der støtter læsningen. På dette trin i den skriftsproglige udvikling er det vigtigt, at de bøger, børnene får, er overkommelige og giver en god læseoplevelse.

1.-2. klassetrin

Udgangspunktet for undervisningen bør være et dansksystem med en udførlig lærervejledning, som man som forældre kan støtte sig kraftigt til. Har barnet ikke gået i skole i forvejen, vil det være mest hensigtsmæssigt at købe et dansksystem, som er bygget op over få grundbøger, så undervisningen kan blive overkommelig og systematisk overskuelig.

Hvis barnet allerede gik i skole før udrejsen, vil det være praktisk at benytte det samme system, som blev brugt i skolen. Kendskabet til opbygningen, herunder persongalleri og miljø, og eventuelle ekstra materialer, som knytter sig til grundbøgerne, vil være en god hjælp i arbejdet.

Man skal være opmærksom på, at ikke alt stof i det pågældende materiale er lige vigtigt, og at de fleste systemer byder på en overflod af forskelligartede arbejdsopgaver, så man må vælge ud blandt dem og ikke kræve, at barnet slavisk arbejder med alt i de pågældende bøger.

Det vigtigste er, at barnet i disse år får lært at læse og skrive dansk i et harmonisk samspil. Ud over den undervisning, som dansksystemet lægger op til, kan man støtte denne proces på flere forskellige måder.

Man kan for eksempel arbejde på at gøre barnet bevidst om sprogets forskellige lyde ved at vælge et bogstav ud og finde ting i de nære omgivelser, der begynder med dette bestemte bogstav. Man kan øve rim og remser,

som barnet lærer udenad og måske selv digter videre på. Mange klassiske lege, som forældre kender fra deres egen skoletid, kan virke sprogstimulerende. Det gælder for eksempel rimlege, tepotteleg, skibet er ladet med ... og andre børnelege. Her er god inspiration at hente i bøger om sådanne lege.

Desuden er det yderst vigtigt, at man læser meget op, så barnet hører sproget brugt i forskellige sammenhænge ud over det almindelige talesprog, som ofte inden for familien kan være indforstået og måske mindre varieret og "korrekt".

Det, man læser op for barnet, skal være beregnet til alderstrinnet, ellers går interessen hurtigt fløjten. Eventyr, fabler og sagn kan bidrage til den sproglige opmærksomhed og videre snak, samtidig med at de giver barnet oplevelser og sætter fantasien i sving.

Det er særdeles vigtigt, at man bruger tid på at tale sammen om det, man har læst. Dels hjælper det med til, at barnet har forstået det læste – også ned i de enkelte ord eller udtryk – dels får barnet god sproglig træning ved at gøre rede for sin oplevelse og forståelse.

Allervigtigst for læseindlæringen er det naturligvis, at man hele tiden kan byde på læsestof, som lige passer til barnets udviklingstrin, så det får tilstrækkelig træning i at læse. Kun ved en solid træning udvikles en solid læsefærdighed.

Der findes i dag en mængde forskellige læse let-serier på markedet. Mange af bøgerne har tilhørende lydbog, som kan benyttes ved læseindlæringen. At bruge lydbogen sammen med bogen er ikke "snyd", men kan hjælpe barnet på vej i læsningen.

Det samme kan lette tegneserier, hvor billederne støtter det skrevne sprog. Mange tegneserier er opbygget i enkle og overskuelige sætninger, og de kan derfor være en af genvejene til at komme i gang med læsningen.

Det var tidligere en udbredt opfattelse, at børn først skulle kunne tale, så kunne de lære at læse, og først derefter kunne de så begynde at skrive. I dag ved man, at det er vigtigt, at processerne følges ad og støtter hinanden. Selv om barnet naturligvis ikke kan skrive korrekt fra starten, bør det opmuntres til at skrive

historier, som det tegner til; eller det kan skrive historier til billeder, som virker inspirerende. Barnet kan benytte det, der kaldes børnestavning.
<http://www.emu.dk/gsk/fag/ind/inspiration/laesning/boernestavning.html>

Barnet kan derefter fortælle den voksne, hvad det har skrevet. Det vil medvirke til at give barnet forståelse for, at de enkelte ord består af bogstaver, som igen hver for sig har en lyd. De første skriftlige forsøg støtter på denne måde læseindlæringen.

Computeren er et meget nyttigt hjælpemiddel allerede fra starten. Her kan barnet for eksempel hen ad vejen opbygge sin egen lille ordbog. Og det kan udfolde sig skriftligt ved hjælp af yderst simple tekstbehandlingsprogrammer. En computer giver netop muligheden for, at den voksne kan snakke med barnet, mens det er i gang med arbejdet, og sammen kan de se og lytte sig frem til forbedringer i det skrevne.

Det er lysten, der driver værket, og ofte vil det være ansporende for barnet, at det, som kommer ud af undervisningen, kan "bruges til noget". At skrive små breve med tilhørende tegninger til familie og legekammerater hjemme vil være motiverende i sig selv. Og har barnet tilknytning til en klasse, vil det være oplagt at kommunikere med den. I langt de fleste tilfælde vil både lærer og elever være glade for denne kontakt.

3.-6. klassetrin

Når barnet har brudt læsekoden, det vil sige begynder at kunne læse, er det vigtigt, at man sørger for rigeligt materiale og for, at barnet træner sin læsning. Selve læsebogssystemet byder selvfølgelig hele tiden på nye udfordringer, men det er også vigtigt, at man sørger for større variation i materialer, og at sværhedsgraden hele tiden er passende. Foruden de skønlitterære bøger bør barnet have mulighed for at læse lette fagbøger, for eksempel tegneserier og børnesider fra dag- og ugeblade.

Selv om barnet nu selv kan læse, må man ikke stoppe oplæsningen. Hvis den voksne vælger oplæsningsbøgerne med omhu, kan barnet møde store oplevelser her. I denne sammenhæng kan der virkelig arbejdes

med at udvide barnets ordforråd og dets begrebsverden. Til oplæsningsbrug må bøgerne gerne ligge et niveau over det, barnet kan magte ved den selvstændige læsning.

Men ved begge arbejdsformer er det vigtigt, at man tjekker, at barnet har forstået det læste. Og det er vigtigt, at barnet får en oplevelse både ved sin egen læsning og ved det, forældrene læser op.

Det skriftlige arbejde bør tage sit udgangspunkt i barnets selvstændige skriftlige produkter, og det bygger derfor på barnets eget ordforråd. Man kan blandt andet arbejde med skriftlig fremstilling i form af små historier, dagbogsblade, breve til familie og kammerater i Danmark, nedskrivning af oplevelser i det fremmede, eventuelt også i tegneserieform m.m. Dette arbejde

kan samtidig danne udgangspunkt for forskellige undervisningssituationer, hvor også stavning, grammatik og tegnsætning indgår.

Den personlige ordbog kan stadig udbygges. Det er imidlertid vigtigt, at barnet samtidig har en almindelig ordbog (i papirudgave, elektronisk eller online) til rådighed og gradvis vænner sig til at bruge den. Ordbøger kan fås i mange forskellige udgaver og sværhedsgrader, så arbejdet hele tiden kan baseres på, at barnet kan overskue omfanget og magter det læsetekniske. Ofte vil man kunne have glæde af en ordbog med ordforklaringer.

I *Retskrivningsordbogen*, som udgives af Dansk Sprognævn, findes desuden vejledning om tegnsætning, som kan danne grundlag for arbejdet på dette område. Arbejdet med tegnsætning skal indgå i meningsfulde sammenhænge, så barnet forstår, hvorfor det er vigtigt at arbejde med layout, afsnitsinddeling og tegnsætning i en tekst.

På Dansk Sprognævns hjemmeside findes en række nyttige links, herunder til retskrivningsordbogen på internettet, kommaregler med øvelser, staveøvelser mv.: <http://www.dsn.dk/>

7.-10. klassetrin

Skal man selv undervise sine børn, når de når en alder svarende til 7.-10. klassetrin i Danmark, kan man stadigvæk anvende et dansksystem som basis, men man bør være opmærksom på, at ungdoms- og voksenbøger bør spille en stadig større rolle. Ny og ældre voksenlitteratur, handlingsmættet og spændende, som appellerer til fantasien, kan nu med fordel indgå i undervisningen. Det er betydningsfuldt, at man stadigvæk taler om bøgerne, både om indholdet og om måden, de er skrevet på.

Er man i tvivl om egnede bøger, vil man inden afrejsen kunne hente råd og vejledning. Se nærmere herom under "Valg af undervisningsmaterialer".

I det skriftlige arbejde gælder de samme retningslinjer, som er nævnt før. Når man diskuterer noget sprogligt og arbejder med grammatiske spørgsmål, kan man med stor fordel sætte det danske i relation til det eller de sprog, den unge i øvrigt beskæftiger sig med.

Man bør tænke på, at danskundervisning også er indførelse i dansk dagligdag, som består af mange forskelligartede praktiske situationer. Det er derfor vigtigt, at den unges begrebsverden og ordforråd hele tiden udvikles i alle retninger. Samtale om kroppens funktioner, blandt andet om sygdomme, kræver for eksempel et specielt ordforråd, som barnet ikke automatisk har. Den unge må også kende det sprog, som omfatter forskellige elementer i det danske samfund, for eksempel de almindeligste danske erhverv, så man kan sammenligne med andre samfund. Danskundervisning er også at have øje for det sprog, som bruges i for eksempel brugsanvisninger, opskrifter af forskellig art samt annoncer og reklamer.

I den forbindelse er det væsentligt, at den unge får mulighed for at følge med i, hvad der foregår hjemme, og hvad der rører sig i debatten lige nu. Derfor må man være opmærksom på ny litteratur og med mellemrum skaffe sig danske aviser og ungdomsblade, så man hele tiden kan holde sig ajour med det talte sprog i dagens Danmark.

I denne periode kan arbejdet med retstavning, tegnsætning og grammatik eventuelt trænes mere isoleret, for eksempel med selvkontrollerende materiale.

Et hjørne af danskundervisningen er håndskrivning. Det kan være en smagssag, om man foretrækker det ene skriftsystem frem for det andet, men vigtigt er det, at den unge udvikler en personlig håndskrift, som er letlæselig og funktionel. De gængse skrivesystemer lægger alle op til elevens selvstændige træning.

Ministeriet for Børn og Undervisnings vejledende læseplan for faget dansk – Fælles Mål 2009 – kan give yderligere ideer til, hvad man kan inddrage i hjemmeundervisningen:
<http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Dansk>

Generelle emner, som bør tages op i hjemmeundervisningen

Rejser man ud med større børn, som kan huske forholdene fra Danmark, er det forholdsvis nemt at holde deres begrebsverden ved lige og blot gradvis udvide den.

Er børnene ganske små, når de forlader Danmark, er der imidlertid mange begreber, som de mangler helt, hvis man ikke selv gør en indsats for at udvikle dem.

Bor man under helt anderledes klimatiske forhold end hjemme, må man lære mindre børn de begreber, som knytter sig til de vekslende årstider i Danmark.

Mindre børn kan også have glæde af at sammenligne de madvarer, der bruges hjemme og ude, den forskellige plante- og dyreverden, forskellige boligformer, tøj og redskaber. På samme måde kan børnene have glæde af at blive introduceret til den begrebsverden og det ordforråd, der knytter sig til danske højtider og fester.

Kommer man til en del af verden, hvor trafik og trafikforhold er meget forskellige fra de danske, vil det være helt naturligt at snakke med børnene om det. Og selvfølgelig er det ekstra vigtigt, hvis barnet i udlandet vokser op med meget lidt trafik, at man forbereder det omhyggeligt på, hvordan forholdene er i Danmark, inden man vender hjem. Til den undervisning kan man få tilsendt materiale fra Rådet for Sikker Trafik:
<http://www.sikkertrafik.dk/>.

---

6. Valg af undervisningsmaterialer

Centre for Undervisningsmidler (CFU)

I alle dele af landet findes der enten en afdeling af Center for Undervisningsmidler eller et Pædagogisk Center. På centre for undervisningsmidler findes en komplet samling af de almindeligste undervisningsmidler, og man kan her få råd og vejledning:
<http://cfu.emu.dk/>

EMU – Danmarks undervisningsportal

EMU er en undervisningsportal på internettet med megen information om undervisning i Danmark. Den støtter anvendelsen og integrationen af it i undervisningen. EMU er udviklet og drives af UNI•C og finansieret af Ministeriet for Børn og Undervisning:
<http://www.emu.dk/>

På EMU finder man for eksempel *Materialeplatformen*, der rummer stort set alle danske undervisningsmaterialer til grundskolen og andre uddannelsesområder. Man kan også få overblik over de bedste undervisningsmaterialer på internettet og fagligt indhold med fokus på best practice, aktuelle temaer og de nyeste strømninger.

På EMU finder man også elevuniverser, hvor eleverne selv kan arbejde med tekster af forskellig sværhedsgrad, undervisningsforløb, aktiviteter, opgaver mv. Disse universer er grupperet for elever i børnehaveklasse til 3. klasse, 4.-6. klasse og 7.-10. klasse. Som det sidste skal nævnes *Træneren*. På *Træneren* kan eleverne på egen hånd træne deres faglige færdigheder ved hjælp af øvelser og instruktionsvideoer af forskellig sværhedsgrad.

Biblioteket

Det lokale bibliotek kan være behjælpeligt med valg af egnede børnebøger både til elevens selvstændige læsning og til oplæsning. Man vil også her kunne få brochurer om bøger til forskellige emner, billedbøger, bøger til højtlesning og ungdomsbøger.

Center for børnelitteratur

På Center for Børnelitteraturs hjemmeside kan man finde nyttig viden om børnelitteratur, for eksempel under Formidling.
<http://www.dpu.dk/cfb/>

Skolen

Går ens barn allerede i skole før udrejsen, vil det være nærliggende at spørge barnets dansklærer til råds inden afrejsen, om der er særlige ting, man skal være opmærksom på – især hvis man regner med, at barnet skal tilbage i samme klasse efter hjemkomsten.

Skolen har hverken pædagogiske eller økonomiske forpligtelser over for børn eller forældre, der rejser til udlandet. Men man vil ofte kunne få oplyst, hvilke materialer der tænkes anvendt inden for den nærmeste fremtid, og det vil så være praktisk at købe eventuelle grundbøger med.

Ministeriet for Børn og Undervisning

Som tidligere nævnt gives der ikke økonomisk støtte til skolegang i udlandet eller til oprettelse af danske skoler eller skoleafdelinger.

Ministeriet har to fagkonsulenter i dansk for folkeskolen, som kan være behjælpelige med råd og vejledning, og som kan medvirke til en planlægning i større træk. Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside:
<http://www.uvm.dk/>

7. Fjernundervisning

Danes Worldwide er en forening for danskere i et internationalt miljø. Foreningen har i mere end 30 år tilbudt danskundervisning til danske børn i udlandet. Læs mere på foreningens hjemmeside: www.danes.dk.

Foreningen tilbyder blandt andet rådgivning om undervisningsspørgsmål både i forbindelse med udflytning, ved tilbagevenden til Danmark og i forbindelse med børnenes eventuelle optagelse på kostskole eller lignende.

DANES Undervisning

- tilbyder undervisning i dansk sprog, samfund, historie og kultur fra 0. til 9. klasse
- tilbyder folkeskolens afgangsprøve i dansk efter 9. klasse i samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning
- er støttet af Ministeriet for Børn og Undervisning.

På undervisningsområdet har foreningen etableret tre forskellige tilbud til forældre, som ønsker at udbygge deres børns mundtlige og skriftlige danskundskaber og deres kendskab til Danmark og dansk kultur. De tre undervisningstilbud omtales kort nedenfor.

Førskolestimulering

Sproget giver identitet og tilhørsforhold til et fællesskab og er medvirkende til, at barnet lærer at forstå sig selv og sine omgivelser. Jo tidligere barnet bliver sprogstimuleret, des lettere bliver overgangen til at lære at læse og skrive dansk senere hen.

Sprogpakken *Lær dansk med Signe* er for de 3-4-årige, mens sprogpakken *Lær dansk med Sofus* er for de 5-årige.

Begge pakker er fyldt med forskellige typer materialer og spil, som på en praktisk og simpel måde giver både teoretisk baggrund og gode ideer til, hvordan forældre kan styrke børnenes sprog gennem leg på stuegulvet, over madlavningen eller tandbørstningen, så det er hyggeligt for både børn og voksne. I pakkerne er der en sprogvurdering af barnet med mulighed for feedback fra talepædagog.

Fjernundervisning

Fjernundervisningen er undervisning i dansk fra 0. til 9. klasse. Undervisningen foregår på undervisningsportalen www.abc.danes.dk, hvor eleverne kan se udsendelser, hente hjælp og støtte i arbejdet med dansk og arbejde med danskfaglige opgaver. Opgaverne bliver afleveret direkte til læreren, der giver personlig tilbagemelding og vejledning. Eleverne kan arbejde og se tilbagemeldinger, hvor end de befinder sig i verden.

Undervisningen er bygget op om otte undervisningspakker, hvoraf to er evalueringer af elevernes læseudvikling og grammatiske udvikling. Evalueringerne er samme type som dem, der benyttes i den danske folkeskole.

Danskundervisningen tilrettelægges ud fra Fælles Mål 2009, som også landets folkeskoler arbejder ud fra.

DANES Undervisning udvikler i løbet af et skoleår selv undervisningsmateriale med et kulturelt eller aktuelt indhold, blandt andet seks undervisningsfilm af hver cirka 30 minutters varighed. Der har tidligere været vist: Bag om Tivoli, Den danske skov, Vikinger, Roskilde Dyrskue og Førstehjælp. Herudover er en del af undervisningen børne- og ungdomskulturelle programmer fra danske tv-kanaler. Det giver eleverne mulighed for at følge med i ungdomskulturen i Danmark.

Undervisningen er fleksibel. Det giver eleverne mulighed for at arbejde mere eller mindre intensivt med opgaverne i løbet af året, eksempelvis afhængigt af arbejdspresset i den lokale skole.

I de ældste klasser leder undervisningen hen mod folkeskolens afgangsprøve, derfor bliver eleverne også introduceret til danske romaner, stile og læse- og staveprøver, som er en del af undervisningen.

Der er gode erfaringer med elever fra fjernundervisningen, som efter hjemkomst til Danmark er gået direkte ind i en almindelig folkeskoleklasse uden faglige vanskeligheder i dansk.

Den Danske Sommerskole

Den Danske Sommerskole blev oprettet i 1981 for danske børn og unge i alderen 9 til og med 17 år bosat i udlandet.

De tre sidste uger af juli kommer cirka 370 elever fra hele verden til Sommerskolen.

Eleverne bliver inddelt på tre efterskoler efter alder. Undervisningen er niveauinddelt, så alle kan være med, uanset hvor meget dansk man kan på forhånd.

Det er tre ugers intensiv sommerskole med 75 undervisningslektioner. Undervisningen indeholder skriftlig og mundtlig dansk, samfundsfag, historie, musik og drama. Der lægges vægt på, at eleverne selv deltager aktivt i undervisningen, så de derved får et godt indblik i de danske undervisningsformer, hvor gruppearbejde, projektarbejde og samarbejde i det hele taget er nøgleordene.

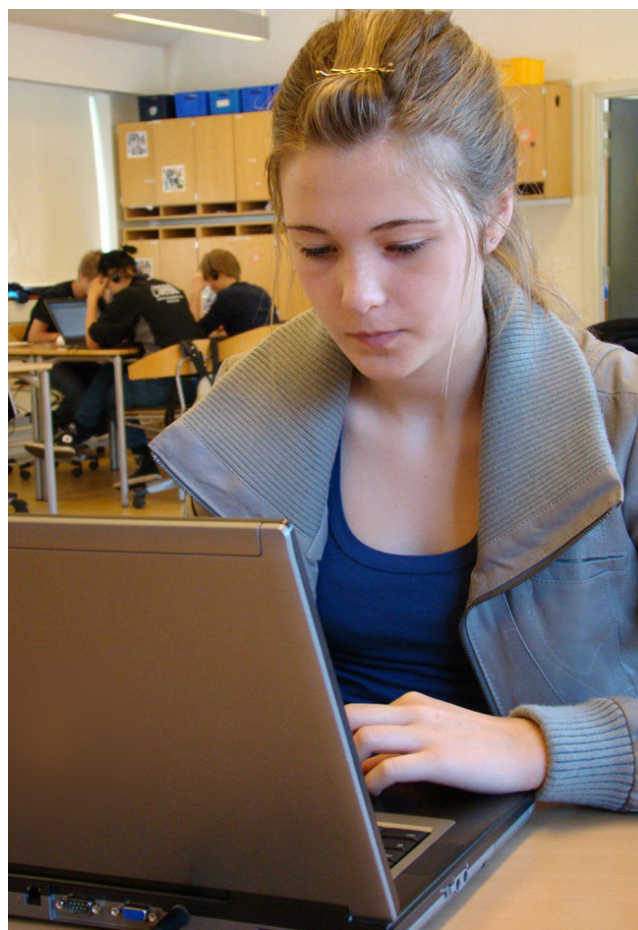
Efter undervisningen er der både aktiviteter om eftermiddagen og om aftenen, hvor eleverne kan vælge mellem mange spændende tilbud om sport, kreative aktiviteter og naturoplevelser.

Yderligere oplysninger om førskolepakken, fjernundervisning og sommerskole, herunder optagelseskrav, tilmelding og pris, kan fås ved henvendelse til:

Danes Worldwide
Købmagergade 67, 2. sal
DK-1150 København K

tlf. : 33 32 09 13
fax: 33 32 53 52

Hjemmesider:
www.danes.dk
www.abc.danes.dk

8. Vejledning og valg af ungdomsuddannelse

Vejledning

Det danske uddannelsessystem har gennem de senere år gennemgået en række forandringer. Det er derfor en god idé at opsøge hjælp til at vælge den rigtige uddannelse. Der er gratis hjælp at hente flere steder:

eVejledning vejleder bredt om alle uddannelsesmuligheder. Man kan ringe, e-maile, sms'e og chatte med vejledere online alle ugens dage fra formiddag til aften. Åbningstiderne er: mandag-torsdag klokken 10-22, fredag klokken 10-20, lørdag-søndag klokken 12-20. Ring på eller send sms til 0045 70222207, send en e-mail til kontakt@evejledning.dk eller besøg www.evejledning.dk.

UddannelsesGuiden (www.ug.dk) Hvilke uddannelser kan man tage? Hvordan søger man ind? Og hvad med jobmuligheder? På UddannelsesGuiden.dk kan man udforske sine muligheder. Her kan man også finde nyttige kontaktoplysninger til blandt andet uddannelsessteder og vejledningscentre.

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) vejleder elever i grundskolens ældste klasser om valg af ungdomsuddannelse. Unge op til 25 år, som har afsluttet grundskolen og ikke er kommet i gang med eller har afsluttet en ungdomsuddannelse kan også få vejledning hos UU. Hvis man har planer om at flytte til Danmark, kan man kontakte UU i den kommende bopælskommune. Man kan finde kontaktoplysninger på www.ug.dk

Efter 9. eller 10. klasse går langt de fleste unge i gang med en erhvervsuddannelse eller en gymnasial ungdomsuddannelse.

Erhvervsuddannelserne

En erhvervsuddannelse veksler mellem undervisning på skole og perioder i praktik. Man kan vælge mellem 109 uddannelser med 326 trin eller specialer og begynde lige efter folkeskolen. Uddannelserne er grupperet under 12 indgange og varer mellem 1 1/2 og 5 1/2 år. Man kan begynde enten på skole eller i praktik hos en arbejdsgiver. Praktikperioderne kræver, at man har en uddannelsesaftale med en arbejdsgiver. Visse uddannelser giver dog mulighed for skolepraktik,

hvis det ikke er muligt at finde en praktikplads. De 12 indgange er: Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg, Bygnings- og brugerservice, Dyr, planter og natur, Krop og stil, Mad til mennesker, Medieproduktion, Merkantil, Produktion og udvikling, Strøm, styring og it, Sundhed, omsorg og pædagogik, Transport og logistik.

Hertil kommer erhvervsgrunduddannelsen (egu), som kan være tilrettelagt meget individuelt, og den gymnasiale påbygningsuddannelse eux, hvor man både får en erhvervsuddannelse og fag på gymnasialt niveau.

De gymnasiale uddannelser

Der er flere gymnasiale uddannelser at vælge mellem. Det giver mulighed for at vælge efter interesse og efter den type, der passer den enkelte bedst. Der er mange fælles fag, men også fag, som er særegne for den enkelte uddannelse. De gymnasiale uddannelser er: højere forberedelseseksamen (hf), højere handelseksamen (hhx), højere teknisk eksamen (htx), studentereksamen (stx), internationale gymnasiale uddannelser og studentereksamen på kursus.

Individuelt tilrettelagte uddannelsesforløb

Hvis man ikke er klar til at påbegynde en egentlig uddannelse, er der forskellige muligheder for at sammensætte et individuelt tilrettelagt uddannelsesforløb. På produktionskoler og på TAMU kan man afprøve forskellige praktiske fag og samtidig få undervisning i 9.-10.-klasse-fag. Unge udviklingshæmmede og andre har mulighed for at tage en uddannelse specielt tilrettelagt for unge med særlige behov.